

Αντικριστές στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης παρακολουθούν την πορεία του Γενικού Δείκτη στη χθεσινή συνεδρίαση

Διδάγματα από τη Σουηδία για την αντιμετώπιση της κρίσης

Του CARL BILDΤ

Αποτελεί οπωσδήποτε ξεχωριστή εμπειρία να επισκέπτεται κανείς τα Ηνωμένα Έθνη κατά τη διάρκεια αυτών των ιστορικών ημερών που διανύει η παγκόσμια οικονομία. Παρ' όλο που θα φανταζόταν κανείς ότι το αντικείμενο των συζητήσεων θα ήταν η παγκόσμια πολιτική κατάσταση, δεν θα πρέπει να εκπλήσσει κανέναν το γεγονός ότι το κλίμα μέσα στο τεράστιο κτίριο του ΟΗΕ επηρεάζεται και από την ένταση που προκαλεί η διαδικασία που αφορά τόσο την Ουάσιγκτον όσο και τη Γουόλ Στριτ.

Εχοντας διατελέσει πρωθυπουργός της Σουηδίας στις αρχές της δεκαετίας του '90, όταν η χώρα διερχόταν μια παρόμοια κρίση, μπορώ πολύ εύκολα να φανταστώ τις ισχυρές πιέσεις που δέχεται ο οποιοσδήποτε καλείται να εμπλακεί στην ανάπτυξη ενός σχεδίου διάσωσης. Μια τέτοια κλίμακα κατάρρευση του χρηματοοικονομικού συστήματος, όπως αυτή που αντιμετωπίζουμε σήμερα, αποτελεί κίνδυνο όχι μόνο για τις ΗΠΑ αλλά και για το σύνολο της παγκόσμιας οικονομίας.

Ωστόσο η εμπειρία μου στις διαπραγματεύσεις εν μέσω ακόμη δυσκολότερων καταστάσεων – αν και αυτές αφορούσαν μια κατά πολύ μικρότερη οικονομία – μου λέει ότι μπορείς να βρεις τα κατάλληλα εργαλεία αν θες να σταθεροποιήσεις την κατάσταση και να επανακτήσεις την εμπιστοσύνη των αγορών.

Μεταξύ του 1990 και του 1993 το ΑΕΠ της Σουηδίας κατρακύλησε κατά 6%, η συνολική ανεργία ανήλθε από το 3% στο 12%, ενώ το δημόσιο χρέος έφθασε στο 12% του ΑΕΠ. Η πτώση αυτή οδήγησε σε μαζικές πτωχεύσεις τις τράπεζες και σε κατάρρευση των ενεργητικών τους. Οι απώλειες από τα μη αποπληρωμένα δάνεια του τραπεζικού τομέα εκτοξεύθηκαν κατακόρυφα, με αποτέλεσμα οι τράπεζες να προβλέπουν απώλειες αντίστοιχες με το 12% του ΑΕΠ.

Στα τέλη του 1992 η κατάσταση είχε σχεδόν τεθεί εκτός ελέγχου. Οι πέντε από τις επτά μεγαλύτερες τράπεζες της Σουηδίας, που κάλυπταν το 90% της αγοράς, βρέθηκαν μπροστά σε μια de facto χρεοκοπία, με αποτέλεσμα όλα τα προηγούμενα μέτρα που είχαν ληφθεί να εμφανίζονται ανεπαρκή. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια είχαν υπερβεί κατά πολύ τη συνολική επάρκεια κεφαλαίων του τραπεζικού τομέα. Ήταν προφανές ότι απαιτούνταν ακόμη περισσότερο αποφασιστικές κινήσεις.

Η κυβέρνηση τότε, υποστηριζόμενη από την αντιπολίτευση, προκειμένου να δημιουργήσει μια στέρεα βάση για τη λήψη ευρύτερων μέτρων, εξέδωσε τραπεζική εγγύηση με την οποία προσέφερε επιπλέον προστασία από πιθανές απώλειες σε όλους τους πιστωτές εκτός από τους μετόχους. Το νομοθετικό κείμενο που υιοθέτησε το

Κοινοβούλιο δεν προέβλεπε κάποιο συγκεκριμένο ποσό κάλυψης και έτσι η κυβέρνηση είχε την ευχέρεια να δράσει προστατευτικά για το σύνολο των οικονομικών παραγόντων.

Θεσμοθετήθηκε μια ξεχωριστή Αρχή με σκοπό να διαχειρίζεται την τραπεζική εγγύηση και τις τράπεζες που αντιμετώπιζαν πρόβλημα φερεγγυότητας. Η Κεντρική Τράπεζα παρέιχε ρευστότητα αλλά δεν είχε άμεση ανάμειξη στη διαχείριση των προβληματικών τραπεζών και δανειών. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια αποπληρώθηκαν σε ρεαλιστικές τιμές και αποσύρθηκαν από μια εταιρεία ειδικού σκοπού, τη Securum, που απέβλεπε στη συγκέντρωση όσο το δυνατόν περισσότερου χρήματος στο Δημόσιο Ταμείο μετά τη σταθεροποίηση της αγοράς ακινήτων.

εξαιρετική σημασία της διατήρησης της ρευστότητας του πιστωτικού συστήματος. Κάτι τέτοιο είναι αναγκαίο να γίνεται προκειμένου ν' αποφευχθεί η κατάρρευση του χρηματοοικονομικού συστήματος και να περιοριστούν οι συνέπειες στην πραγματική οικονομία.

Το τρίτο μάθημα ήταν η αναγκαιότητα άμεσας απόκρισης και διαφάνειας όταν πρόκειται να επιλυθούν προβλήματα του τραπεζικού τομέα. Η παροχή βοήθειας ενέχει πάντοτε τον κίνδυνο της οικονομικής ζημιάς. Ο καλύτερος τρόπος για να τον αποφύγεις είναι ασφαλώς να θέσεις τους κατάλληλους όρους στην εκ νέου εξαγορά των χρεοκοπημένων τραπεζών, έτσι ώστε οι μέτοχοι, που συχνά συμμετέχουν στη διοίκησή τους, να υποχρεώνονται να πληρώσουν για τα λάθη τους.

Το τέταρτο μάθημα ήταν ότι η οικονομική πολιτική, στο πλαίσιο μιας μικρής οικονομίας, πρέπει να βρίσκεται το λεπτό σημείο ισορροπίας μεταξύ της ενθάρρυνσης των επενδύσεων και της κατάχρησής τους, ενώ παράλληλα θα πρέπει να θέτει έναν αξιόπιστο στόχο για τον πληθωρισμό. Αν αποδυναμώνεται το νόμισμα και τα επιτόκια ανεβαίνουν, τότε δεν μπορείς να φθάσεις στα απαραίτητα επίπεδα ανάπτυξης και κινδυνεύεις να βρεθείς αντιμέτωπος με το φάσμα του στασιμοληθωρισμού.

Δεν θα αποτομήσω άμεσες συγκρίσεις μεταξύ της τότε συγκυρίας στη Σουηδία και της σημερινής στην Αμερική. Οι ΗΠΑ αποτελούν τη μεγαλύτερη οικονομία παγκοσμίως και οι βάσεις της οικονομίας τους παραμένουν πολύ σταθερές. Εκείνη την εποχή η Σουηδία παρουσίαζε μια αργή οικονομική ανάπτυξη με σοβαρά δομικά προβλήματα.

Είναι προφανές ότι και στις δύο περιπτώσεις ένα σχέδιο διάσωσης δεν θα ήταν εφικτό χωρίς τη διακομματική συγκατάθεση, η οποία είναι απαραίτητη για την ανάκτηση της εμπιστοσύνης στις αγορές.

Στη Σουηδία το καταφέραμε αυτό. Η συναίνεση εξακολούθησε να υφίσταται καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας ανασυγκρότησης του τραπεζικού συστήματος. Ποτέ δεν ακούστηκαν φωνές που ζητούσαν να επανέλθουμε σε απόλυτα ελεγχόμενες αγορές ή σε έναν μόνιμο κρατικό παρεμβατισμό στον χρηματοοικονομικό τομέα. Αντιθέτως, χάρη σε μια καλά οργανωμένη ανασυγκρότηση κατέστη δυνατόν να διατηρηθούν τα πλεονεκτήματα της πολιτικής που εφαρμόστηκε τη δεκαετία του '80, τότε που ιδιωτικοποιήθηκαν οι τράπεζες.

Είναι απολύτως ακατανόητο να εγείρονται αντιρρήσεις εν όψει των σκληρότερων μέτρων που προτίθεται να λάβει η κυβέρνηση των ΗΠΑ. Η δική μου εμπειρία μου επιτρέπει να εκτιμώ ότι υπάρχουν σημαντικές πιθανότητες εξόδου από την κρίση αν το πολιτικό σύστημα αποφασίσει να αναλάβει δράση.

Το 1992 οι πέντε από τις επτά μεγαλύτερες τράπεζες της Σουηδίας κατέρρευσαν αλλά χάρη στη διακομματική συναίνεση ανακτήθηκε η εμπιστοσύνη στις αγορές

Οι άμεσες δημόσιες δαπάνες αντιστοιχούσαν, τότε, στο 4% του ΑΕΠ, ποσό που θα μπορούσε μελλοντικά να καλυφθεί. Αν μάλιστα προστεθούν τα έσοδα που προήλθαν από τη μετέπειτα ιδιωτικοποίηση των πρόσκαιρα κρατικοποιημένων τραπεζών, τότε μπορούμε να πούμε ότι οι φορολογούμενοι είχαν τελικά – ένα μικρό – όφελος. Παράλληλα με τα άμεσα μέτρα που λάβαμε προκειμένου να εκμηδενιστούν οι συνέπειες από την «οικονομική ασφύξια», αναλάβαμε δράση για τη σταθεροποίηση της κατάστασης σε μακροοικονομικό επίπεδο.

Θα μπορούσαμε ασφαλώς να πάρουμε πολλά μαθήματα από το χρηματοοικονομικό «τσουνάμι» που έπληξε τη Σουηδία. Το πρώτο είναι ότι η μακροοικονομική διαχείριση κοστίζει. Η κυβέρνησή μου αντιμετώπισε ένα πολύ σοβαρό πλήγμα εξαιτίας της επί δύο δεκαετίες κατασπατάλησης του δημοσίου χρήματος και της κακοδιαχείρισης του πληθωρισμού. Όταν εκλεγήκαμε, στα τέλη του 1991, η οικονομία της Σουηδίας αντιμετώπιζε πολύ σοβαρά δομικά προβλήματα. Καλούμασταν να σώσουμε μια κατάσταση που έφθανε στο απροχώρητο.

Το δεύτερο μάθημα που πήραμε είναι η

Η κρίση πλησιάζει και στα μέρη μας!

Του ΡΙΧΑΡΔΟΥ ΣΩΜΕΡΙΤΗ

Η χρηματοπιστωτική κρίση αποβιβάστηκε και στην Ευρώπη. Πέρασε τον Ατλαντικό και απειλεί το Βέλγιο, την Ολλανδία, την Ισπανία. Ήδη, από πολλές ημέρες, την (εκτός ευρώ) Βρετανία. Και από πολλές εβδομάδες, για διαφορετικούς λόγους, όπως ο πόλεμος στη Γεωργία, τη Ρωσία. Αύριο-μεθαύριο μπορεί να φτάσει και ως τα μέρη μας. Θα μας είχε ήδη πιάσει τον αέρα χωρίς το ευρώ. Αλλά αυτό δεν αρκεί για να μην υπάρχει σοβαρή ανησυχία για αύριο: πόσο ισχυρό και προσεκτικό είναι το ελληνικό τραπεζικό σύστημα; Και με ποια μέτρα η κυβέρνηση θωρακίζει τη χώρα; Ασφαλώς, το αγωνιώδες μάζεμα φόρων κάθε λογής για να κλείνουν οι δημοσιονομικές τρύπες δεν αρκεί. Ίσως μάλιστα να μεγαλώνει τους κινδύνους, καθιστώντας ακόμα πιο ευάλωτους τους μικρούς και τους μεσαίους, όσους δηλαδή ζουν και στεγάζονται με δάνεια, αφαιρώντας πολύ από το εισόδημά τους.

Να υποθέσουμε ότι ένας αμήχανος Πρωθυπουργός και μια υπό εσωτερική διάλυση κυβέρνηση, που πνίγονται επιπλέον μέσα στα σκάνδαλα, προσπαθούν να μας διασκεδάσουν με το κακό θέατρο των

«ανταρτών» και των αρχηγικών παλικαρισμών γιατί δεν μπορούν κάτι το σοβαρό; Το ερώτημα δεν είναι αυθαίρετο. Μια κυβέρνηση που θα έδινε πραγματικές μάχες κατά της διαφθοράς και, ταυτόχρονα, για να σωθούν τα εισοδήματα των πολιτών και το κομπόδεμα όσων έχουν κάτι, δεν θα κινδύνευε από κανέναν Τατούλη. Η μετατροπή της μικροπολιτικής σε μικροεκβιασμό δεν θα προσλάμβανε τις σημερινές διαστάσεις αν ο Πρωθυπουργός και η κυβέρνησή του κυβερνούσαν.

Ο Πρωθυπουργός δεν περιέλαβε κάτι το καινούργιο στο «μήνυμά» του της περασμένης Παρασκευής προς τους δήθεν «αντάρτες»: τα ίδια λέει από μήνες. Χωρίς αποτέλεσμα.

Απλά γιατί δεν μπορεί να απαλλαγεί από τους αντάρτες, που θα αβγατίσουν αν γίνει ανασχηματισμός και γι' αυτό διστάζει να απαλλαγεί από τους κκ. Ρουσόπουλο και Βουλγαράκη: θα χάσει την πλειοψηφία και θα έχουμε νέες εκλογές. Με τις σημερινές δημοσκοπήσεις;

Ως τώρα, η κυβέρνηση, το σημειώσαμε ήδη, δεν μας έχει πει, έστω και σε γενικές γραμμές, με ποια συγκεκριμένα μέτρα θα προσπαθούσε να προστατεύσει τη χώρα, μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, από την πιθανή κρίση. Είτε για να μη φτάσει ως εδώ. Είτε για να περιοριστούν οι συνέπειές της. Για την ακρίβεια δεν μας είπε τίποτε το συγκεκριμένο. Το δείγμα της κυβερνητικής αποτελεσματικότητας που μας πρόσφερε η διαχείριση της πρόσφατης απεργίας των τελωνειακών και η ασύστολη κερδοσκοπία που τη συνόδευσε απολογεί κάθε ανησυχία.

Κάτι το συγκεκριμένο για την αντιμετώπιση της κρίσης δεν μας το είπε ούτε το ΠαΣοΚ, που πάντως δημοσκοπικά πάει καλύτερα. Αλλά με αυτά θα πάμε στις εκλογές που μερικοί λένε ότι επιθυμούν και μάλιστα σε ώρες που ο κόσμος καίγεται; Βέβαια η κυβερνητική παράταξη δεν δίστασε το 2007 να προκηρύξει εκλογές ενώ καίγονταν τα δάση. Αλλά τώρα η πυρκαγιά έχει άλλη, διεθνή διάσταση. Πάντως, αν είναι να γίνουν εκλογές, as οργανωθούν αμέσως. Μπας και προλάβουμε συλλογικά κάτι!

somerit@otenet.gr